

**Juhász Gyula: Betlehem
(2. oldal)**

**Bartók-est
(3-4. oldal)**

**Bolyai-díjas a Bolyaiban
(5-6. oldal)**

**Egy fantasztikus asszonyka
(7. oldal)**

Juhász Gyula: Betlehem

Ó emberek, gondolatok ma rá,
Ki Betlehemben született ez este,
A jászol almán, kis hajléktalan,
Szelíd barmok közt, édes bambino,
Kit csordapásztoroknak éneke
Köszöntött angyaloknak énekével.

Ó emberek, gondolatok ma rá,
Hogy anyja az Úr szolgáló leánya
És apja ács volt, dolgozó szegény.
És nem találtak más fődélt az éjjel
A városvégi istállón kívül.

Ó emberek, gondolatok ma rá,
Kit a komor Sibillák megígértek,
Kit a szelíd Vergilius jövendölt
S akit rab népek vártak, szabadítót.

Ó emberek, gondolatok ma rá,
A betlehemi kiseded jászolára,
Amely fölött nagyobb fény tündökölt,
Mint minden földi paloták fölött.

Ó emberek, gondolatok ma rá,
Augustus Caesar birodalma elmúlt,
Az ég és föld elmúlnak, de e jászol
Szelíd világa mindent túlragyog.

Ó emberek, gondolatok ma rá,
Ki rómaihoz, barbárhoz, zsidóhoz,
A kerek föld mindegyik gyermekéhez
Egy üzenettel jött: Szeressetek!

Ó emberek, gondolatok ma rá,
És hallgassátok meg az angyalok
És pásztorok koncertjét, mely e szent éj
Ezerkilencszázhuszonháromeves
Távolságából is szívünkbe zeng.

Ó emberek, gondolatok ma rá,
S gondolatok rá holnap és minden áldott
Napján e múltó életnek s legyen
A betlehemi énekből öröm,
A karácsonyi álomból valóság
És békesége már az embereknek!

Bartók-est

Vasárnap este hallhattuk ketten, bolyaisok a Művészetek Palotája Bartók-termében a hangversenyterem névadójának két emblemikus színpadi művét – a *Csodálatos mandarin* című pantomimet, és a szerző egyetlen operáját, *A Kékszakállú herceg várát* koncertszerű előadásban a Budapesti Fesztiválzenekar tolmácsolásában, Fischer Iván vezényletével. A *Mandarinban* Bartók (Lengyel Menyhért novellája nyomán) a férfi szexuális vágyának mindent legyőző hatalmát ábrázolja, míg a *Kékszakállúban* a férfi és nő közötti találkozás (kapcsolat) szimbolikus tere – a Vár – valójában a férfi lelkének allegóriájaként jelenik meg.

A *Mandarin* – a civilizációtól még kevésbé megrontott „vadember” – a három csavargó ismételt gyilkossági kísérletei dacára sem halhat meg mindaddig, amíg a lány láttán felébredt ellenállhatatlan, őseredeti vágyát be nem töltötte. Bartók zenéje a szerző szavaival élve csakugyan „pokoli muzsika” – döbbenetes plaszticitással ábrázolja a nagyváros embertelen forgatagát, a lány csábító, érzéki magakelletését, ill. a vágtyól hajtott *Mandarin* fékevesztett hajszeját a lány után. A pantomim zenei megvalósítása egészen kivételesre sikerült ezen az estén – Fischer és a Fesztiválzenekar művészei szinte hihetetlen intenzitással tolmácsolták Bartók partitúráját.

Őszintén szólva igen nehezen vettem rá magam, hogy a *Kékszakállúról* írjak. Mit is mondhatna az ember egy olyan műről, ami oly nagy fontossággal bír számára, hogy szinte a személyiségfejlődése mérföldkövének tekinti, amikor megismerkedett vele? Egy műről, ami mindig mélységesen felkavarja, valahányszor meghallgatja, noha szinte kívülről tudja már?

A *Kékszakállú* az egész zenetörténet legesszenciálisabb operáinak egyike. Nincs térben és időben behatárolt szűzsé, gyakorlatilag nincs fizikai cselekmény, nincsenek a kapcsolatot előre vagy hátramosztító ravasz vagy buta szolgálk, intrikusok vagy egyéb szereplők. Csak a Férfi van és a Nő, meg a Vár. Az opera szimbolikus térben zajló „pszichikai cselekménye” tulajdonképpen a Nő alászállása a Férfi lelkének titokzatos mélyére – a hetedik ajtó mögé, ahonnan már nincs visszatérés.

Kénytelen vagyok néhány szót szólni e darab megvalósításáról is – és ez már nem annyira hálás feladat, mint a *Mandarin* esetében. A zenekari játékról ezúttal

is csak szuperlatívuszokban szólhatok – a Fesztiválzenekar ezúttal is a tőle megszokott gyönyörűen kimunkált, egységes, erőteljes és ihletett hangzással szólalt meg. Az énekesekről ez sajnos kevésbé mondható el. A Judit szerepét éneklő Szántó Andrea teljesítményét nyugodtan nevezhetem kielégítőnek – noha természetesen ő is megszenvedett a szerep minden énekesnőt emberfeletti kihívás elé állító nehézségeivel, különösen az elvárt hangterjedelem tekintetében. A Kékszakállút alakító Perencz Béla produkciója viszont sokkal kevésbé győzött meg. Belátom, hogy korábbi Kékszakállú élményeim (pl. a nemrég elhunyt Polgár László, Székely Mihály vagy Dietrich Fischer-Dieskau) talán lehetetlenül magasra tették a mércét, de Perencztől hiába vártam a legnagyobbakra jellemző kristálytisztá intonáció és bársonyos hangképzés tökéletes egységét. A Kékszakállú szerepében - az én szememben legalábbis - sokkal kevésbé bocsánatos bűn, ha az énekes látványosan küzd a hangterjedelmi korlátaival, mint Judit esetében. Az énekesi pályáját tenorként kezdő Perencz Béla kétségkívül gyönyörűen énekelt a magas fekvésű frázisokat pl. az ötödik ajtónál, ám a komolyabb basszust igénylő szakaszoknál gyakorta elvérzett. Kiemelkedően jó volt viszont mindkét énekes színészi játéka, visszafogott, ugyanakkor mégis erőteljes gesztusaikkal és mimikájukkal rengeteget tettek hozzá a darab élvezetéhez, ami igen nagy erény egy koncertszerű előadásban. A közepe táján átsuhant az agyamon: de kár, hogy nem csináltak részben scenírozott előadást a Kékszakállúból, mert az sokat lendíthetett volna az amúgy sem rossz előadáson. Sajnálatos módon ez a kósza gondolat nem csak engem kísértett meg, de az előadókat is – a mű legvégén a hetedik ajtónál előkerültek a lefátyolozott régi asszonyok, végül Judit fejére is fátyol került, így távozott a színről. Kétségkívül ez a jelenet volt az egész este leggyengébb pontja, egyébként is visszatetsző csak a zárójelenetet scenírozni, amikor egyébként a többi hat ajtónál még csak a világítással sem játszottak – de különösen egy ilyen olcsó, sőt kimondottan giccses megoldás a Kékszakállú végén több mint kiábrándító. Főleg, ha a dráma ténylegesen felkavaró végkifejleténél a néző egyszer csak arra lesz figyelmes, hogy az egyik lefátyolozott régi asszony azért nem tud letűnni a színről, mert a Kékszakállú rajta áll a fátylán!

Az előadás hiányosságai ebben az esetben különösen fájók, nem csak azért, mert egyes hallgatók extrém magas elvárásokkal ülnek be a koncertterembe egy olyan darab esetén, amit nem csupán jól ismernek, de – túlzás nélkül állíthatom – emocionálisan is kötődnek hozzá, hanem különösen azért, mert egy egyébként igen kiváló előadásban sokkal feltűnőbbek az ilyen bosszantó tökéletlenségek.

Összességében mégis azt mondhatom, nagy élmény volt újra élőben hallani Bartók két halhatatlan színpadi művét igencsak avatott előadók tolmácsolásában.

Bolyai-díjas a Bolyaiban

A decemberi BOM előestéjén, András napon, a Bolyai maroknyi csapata, Juhász András közreműködésével, vendégül látta Dr. Perczel Andrást, a 2011-es év Bolyai Alkotó Díjas kémikus professzort. Az este nagyon jól sikerült, hiszen ízelítőt kaphattunk abból, hogy mi az, amiért a civilszféra legnagyobb tudományos elismerést nyújtó díját kiosztották.

Perczel András szaktudása és hitelessége megkérdőjelezhetetlen, ezért méltatása helyett inkább a közös beszélgetés során tanúsított nyitottságáról számolnék be. Izgalmasabbnál izgalmasabb témákról beszélgethettünk. Szóba került többek között a kötöttségeink kérdése valamint a kereszténység és a tudomány kapcsolata is.

A beszélgetés után a Perczel Andrással készített interjú során először afelől érdeklődtem, hogyan is szeretett bele a kémiába. A kitűnő vegyész professzor elmondta, hogy régi piarista tanárát, Fórián Szabó Zoltánt illeti az érdem, aki igyekezett a kémiát a lehető legizgalmasabban, mégis tudományos igényességgel átadni. Emlékezett egy régi kísérletre, amit egy Dobó István korabeli lőporrecepttel végeztek. Ágyút építettek és az órán méréseket végeztek a keverékkel. „*A molekulák világa, egy világ a világban. Egy állandóan mozgásban lévő mikrokozmosz, amely inkább elképzelhető, mintsem látható*” – meséli. „*Kicsit olyan, mintha egy esős napon belenéznek egy tócsába és ott megvizsgálják a tükörvilágot, kell hozzá fantázia és sok-sok megfigyelés. Mintha mindig mélyebbre és mélyebbre néznének, vizsgálnák a szerkezetét bevett analitikai módszerekkel, adatokat gyűjtenék, modelleznék. Mindeközben a mikrovilág valóságát a szokásos módon nem érzékelhetjük, de az adatok alapján elképzelhetjük, sőt fel is építhetjük egyes részleteit.*”

Közhelynek tűnhet, engem mégis foglalkoztatott a kérdés: mi az az érték, amit fontosnak tart egy sikeres kutatóban? „*Először is, több dologhoz is érteni kell, leleményesnek kell lenni, de legfontosabb, hogy a jó kérdést tegye fel. Ha ez megvan, utána már talán tudhatja az ember, hogy merre kell mennie előre. Fontos emellett az is, hogy megvizsgáljuk van-e realitása a kérdés megoldásának.*”

Perczel András szerves kémikust előbb az enzimek sokrétősége, pontos és specifikus működése nyugozta le és ezért kezdett a fehérjék térszerkezetének kutatásában elmélyedni. *Miért és hogyan tekerednek fel a fehérjék oly pontosan és megbízhatóan, hogy mindig el tudják az adott kémiai, biokémiai feladatot látni?* – számára ez lehetett az a kérdés, amely ilyen messzire vezetett.

Napjainkban a tudományt már nem egyedül inkább nagyobb csapatban művelik, ez alól a szerkezeti kémia és biológia sem kivétel. Felmerült bennem a kérdés: generalisták legyünk vagy specializálódjunk? *„Hívő emberként azt gondolom, nekem viszonylag egyszerű a feladat, mert Isten megismerésére kell törekednem, miközben az általa teremtett Világ egy apró részletét tanulmányozom”* – mondta. *„Nem lehetünk csupán egyetlen szűk terület alapos ismerői, mert a szakbarbárság beszűkít és világa élehetetlen, de szétcsúszott polihisztorként sem juthatunk célba. Az információnövekedéssel nem tudunk egymagunkban lépést tartani, így inkább a közösségi és holisztikus látásmódra, kulturáltságra érdemes talán törekednünk. Ám, mindenki útja ezen a kiránduláson más és más.”* Kiemelte, hogy praktikus több nyelvet megtanulni, hiszen minél több dolgot ismerünk, annál jobban ismerjük magát a Világot. Igyekeznünk kell, hogy kompetensek legyünk a saját területünkön és ezzel együtt legyen igényünk a látókörünk szélesítésére, majd annak megtartására. Míg valódi céljaink lebegnek a szemünk előtt, addig meg tudjuk tartani az egyensúlyunkat is.

A Bolyai Műhely sokat foglalkozott az utóbbi időben a „Mi a magyar?” kérdéssel, így zárásként feltettem a kérdést a példaként előttünk álló jeles kutatonak, hogy mit jelent ma magyarnak lenni? *„Magyarnak lenni ugyanaz, mint bármely más nemzethez tartozni, felemelő érzés! Kööttség, de nem megválasztott. Nem elegáns átigazolni, mint egy focicsapatban, mert ezt kaptuk és nem választottuk. Magunkban hordozzuk a lényegét, még ha nem is érezzük annak mibenlétét”* – magyarázta. *„Nem igazán lehet és nem is érdemes szembeállítani a Magyarot más népekkel. Úgy gondolom, hogy ha aktívan teszünk a magyarságunkért, ha jól ünnepeljük meg ünnepeinket – például augusztus 20-án elgondolkodunk mindazon, amit Szent István tett értünk magyarokért –, ha ápoljuk a magyar nyelvet és népszokásokat, akkor nem csak egy jobb és autentikusabb Magyarországért teszünk, de egy jobb Európát is építünk. Hiszen nem az a fontos mit tehet értünk a Haza, hanem hogy mi mit tehetünk e Hazáért!* – idézte J. F. Kennedy ma is időszerű gondolatát.

Perczel András zárógondolata talán minden fiatal számára mintaértékű lehet: *„Ne féljünk megváltani a világot, semmiképp se váljunk idő előtt realistává!”*

Bere Anikó Zsuzsanna

Egy fantasztikus asszonyka

Nekem van a világon a legeslegjobb személyi edzőm. Nem is kell messzire menni érte, csak egy emelettel lejjebb. Az idén nyolcvankettedik életévét betöltő Zsuzsa néni a kollégium tornatanára. Persze ő azt mondaná, hogy csak *volt* tornatanára, de én tudom, hogy igazából most is az. Mert amikor bekopogok hozzá este 8-kor, hogy "Zsuzsa néni, megyünk tornázni?", akkor egész kis testén végigfut a vegytiszta öröm, mely elektromos áramként járja át az ereit, hogy végül felcsillantsa a ráncos, apró, kék szemeket. És én olyankor mindig meghatódok ettől a borzongatóan őszinte, gyermeki lelkesedéstől, ami ebben az öreg testben létrejön. Hirtelen elfelejtek minden házit, hasfájást, minden rosszat, ami aznap történt velem, és csak figyelem ezt a vékony, törekeny bábút, ahogy vezényel – mintha valami égbeli bábos emelgetné a kezeit odafenn. Nézem ezt a komoly, mosolytalan, nyolcvankét éves arcot, és arra gondolok, hogy milyen hangtalan, milyen rezzenéstelen a boldogság.

A szobám felé menet már alig érzem a tagjaimat, de a gyakorlatok testi-lelki egészségemre gyakorolt pozitív hatásait emlegetve megköszönöm az "órát". Ekkor Zsuzsa néniben újra megindul az elektromos boldogság, és csillagkék szemeivel csak ennyit mond:

"Egészségedre. Gyere máskor is. Mindig jöhetsz."

Módis Dóra

Feladat

Megoldások

Feladat: Gyűjts minél hosszabb idegen szavakkal teletűzdelt értelmes mondatot, amelyet fontosnak tartasz megosztani másokkal! A legelmésebbek ezek közül:

"Monumentális gondolataim manifesztációi, melyek mondatok formájában realizálódnak, limitált mentális képességeid számára nem mind akceptábilisak, dialógusunk kontinuitása így megszakad: nem jön létre az argumentumok szintézise."
(Vektor című filmből idézte Mucsi Márton)

"Egy univerzális tézis minden instanciája konfirmál."

(Matektábori bölcelet Stippinger Marcelltól)

Békés Boldog Karácsonyt és Sikeres Új Esztendőt!
